

REFERENDUM

- najpomembnejša oblika neposredne demokracije
- volilci neposredno odločajo pomembnih vprašanjih za družbo, kar je sicer v pristojnosti predstavniškega telesa
- ustavna podlaga: demokratična republika, oblast ima ljudstvo, ki jo lahko izvršuje neposredno

vrste referendumov:

- glede na območje:
 - splošni referendum – razpiše se za območje celotne države
 - lokalni referendum – razpiše se za območje lokalne skupnosti
- glede na vsebino, predmet o katerem se odloča:
 - ustavnorevidijski referendum – o spremembi stare ali sprejemu nove ustave
 - zakonodajni referendum – o spremembi zakona
 - referendum o drugih vprašanjih
- glede na obveznost uporabe:
 - obligatorni referendum – lahko je absolutno ali relativno obligatoren, obvezno uporabiti za dol. vprašanja
 - fakultativni referendum – razpiše se samo na zahtevo pristojnih subjektov, če so izpolnjeni dol. pogoji
- glede na čas uporabe:
 - predhodni referendum – volilci se izjavljajo o vprašanju preden o tem odloči zakonodajno telo
 - naknadni referendum – referendum se razpiše po sprejetju spremembe, vendar pred njeno razglasitvijo
 - razveljavitveni referendum
- glede na pravno moč:
 - obvezna pravna moč referendumov – predstavniško telo je pravno zavezano, da sprejme odločitev
 - posvetovalni referendum – mnenje volilcev pravno ne zavezuje, le politično

USTAVNOREVIZIJSKI REFERENDUM:

- ustavodajni referendum: opredelitev volilcev sprejetju nove ustave
- ustavnorevidijski referendum: opredelitev volilcev o spremembi in dopolnitvi obstoječe ustave

referendumska iniciativa:

- sprememba ustave je ena najpomembnejših odločitev, zato imajo samo poslanci referendumsko iniciativo
- DZ **mora** razpisati referendum **na zahtevo** 30 poslancev

fakultativni referendum

- načeloma referendumov o spremembi ustave ni treba razpisati → je fakultativni
- referendum se razpiše na zahtevo 30 poslancev
- državljani odločajo o potrditvi spremembe ustave, ki jo je sprejel DZ

naknadni referendum

- zahteva za razpis referendumov se vložijo po sprejetju spremembe ustave, vendar pred njeno razglasitvijo
- državljani odločajo o potrditvi spremembe ustave, ki jo je sprejel DZ

razpis referendumov

- DZ mora razpisati referendum v 7 dneh po vložitvi zahteve poslancev
- dvojna večina: sprememba je potrjena če zanjo glasuje večina volilcev ki so glasovali, pod pogojem na je glasovala večina volilcev

pravna moč referendumov

- DZ je vezan na izid referendumov
- 2 leti po izvedbi referendumov DZ ne more sprejeti akta o spremembi ustave, ki bi bil v nasprotju z izidom

ZAKONODAJNI REFERENDUM V SLOVENIJI

referendumska iniciativa:

- DZ **lahko** razpise referendum **na predlog** vsakega poslanca → DZ lahko predlog sprejme ali zavrne
- DZ **mora** razpisati referendum **na zahtevo** → DZ je zavezan razpisati referendum
 - 1/3 poslancev, DS, 40.000 volivcev
 - pobudo za vložitev zahtev volivcem da volilec, politična stranka, drugo združenje, podprta z 200 podpisi
- zahteva za razpis referendumov:
 - mora jasno izražati vprašanje, ki naj bo predmet referendumov

- biti mora obrazložena – če ni obrazložena in če je predlagatelj ne dopolni, lahko DZ zavrne zahtevo
- če DZ meni, da je vsebina zahteve v nasprotju z ustavo, zahteva, naj o tem odloči ustavno sodišče.
- omejitev: referendum, ki se nanaša na volitve DZ ni možno razpisati 1 leto pred rednimi volitvami v DZ

predhodni referendum:

- volivci se vnaprej izjavijo o vprašanih, ki se urejajo z zakonom
- DZ ne more samostojno sprejeti zakona, ampak mora zakon sprejeti skladno z odločitvijo volilcev
- vložitev predloga/zahteve:
 - preden je zakon sprejet
 - od dneva ko je predlog zakona predložen DZ – do začetka 3. obravnave
- DZ mora razpisati referendum najkasneje v 30 dneh po vložitvi zahteve za razpis referendum

naknadni referendum:

- volivci potrjujejo ali zavrnejo zakon, ki ga je DZ že sprejel
- DZ neodvisen pri oblikovanju zakona, suvereno ljudstvo ima vlogo suverena razsodnika
- naknadni referendum je predviden samo kot potrditveni, ne kot razveljavitveni referendum, s katerim bi volilci neposredno razveljavili zakon ki že velja
- vložitev predloga/zahteve:
 - 1/3 poslancev ali DS v 7 dneh po sprejemu zakona
 - 40.000 volilcev 30 dni po sprejemu zakona

razpis referendum:

- razpise se objavi v uradnem listu in v javnih občilih
- določi vrsto referendum, akt o katerem se odloča, besedilo vprašanja, dan razpisa in dan glasovanja
- na isti dan se lahko razpiše več referendumov
- razpisa do izvedbe ne sme preteči manj kot 30 in več kot 45 dni

pravna moč referendum:

- odločitev na referendumu je sprejeta če zanjo glasuje večina volilcev, ki so glasovali – ni dvojne večine
- naknadni referendum: je odločujoč, referendumsko potrditev zakona ima neposredno veljavo orga omnes
- predhodni referendum: je zavezujoč, zavezuje le DZ v zakonodajnem postopku, ki mora upoštevati sprejeto odločitev, nima neposrednih učinkov erga omnes
- DZ je vezan na izid predhodnega referendum
- 1 leto po izvedbi referendum državn zbor ne more sprejeti zakona, ki bi bil v nasprotju z izidom referendum, niti ponoviti referendum o istem vprašanju

LOKALNI REFERENDUM

referendum o splošnem aktu občinskega sveta

1. občani odločajo o vprašanih, ki so vsebina splošnih aktov občine

- naknadni referendum: po sprejetju splošnega akta v občinskem svetu, občani potrjujejo ali zavrnejo splošni akt ali njegove določbe
- fakultativni referendum:
 - občinski svet lahko razpiše na predlog župana, člana občinskega sveta
 - občinski svet mora razpisati na zahtevo 5% volilcev v občini
- vložitev predloga/zahteve: v 15 dneh po sprejetju splošnega akta
- odločitev je sprejeta, če zanjo glasuje večina volilcev ki so glasovali – relativna navadna večina
- pravna moč referendum: odločitev zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata
- omejitev: prepovedan je referendum o proračunu in o splošnih aktih, ki predpisujejo občinske davke

2. občani odločajo o samoprispevku

- obligatorni referendum: samoprispevek se lahko uvede le, če so se občani izrekli zanj z referendumom
- predhodni referendum: o samoprispevku se morajo občani izreči vnaprej
- odločitev je sprejeta, če zanjo glasuje večina vseh volilcev – absolutna navadna večina

posvetovalni referendum

- občinski svet razpiše referendum o posameznih vprašanih iz svoje pristojnosti, da ugotovi voljo občanov
- predhodni referendum: občinski svet ga razpiše pred odločanjem o posameznem vprašanju
- fakultativni referendum: razpiše se ne pobudo občinskega sveta
- pravna moč referendum: odločitev NE zavezuje občinskega sveta

referendum o ustanovitvi in preoblikovanju občine/pokrajine

- ustava določa da se občina/pokrajina lahko ustanovi po prej opravljenem referendumu
- obligatorni referendum: referendum je obvezen, predpisan je že v ustavi
- predhodni referendum: opravi se preden DZ sprejme zakon o oblikovanju občine
- odločitev je sprejeta, če je zanjo glasovala večina volilcev, ki so glasovali – relativna navadna večina
- pravna moč referenduma: gre za posebno obliko posvetovalnega referenduma, ne zavezuje DZ, da upošteva referendumsko odločitev

POSVETOVALNI REFERENDUM

- v ustavi ni posebej predviden, ureja ga zakon
- je učinkovit za testiranje javnega mnenja
- predmet referenduma: vprašanja iz pristojnosti DZ, ki so širšega pomena za državljane, pri tem je DZ dokaj svoboden, lahko ga razpiše tudi za posamezna ustavnorevizijska in zakonodajna vprašanja, na izid ni vezan
- fakultativni referendum: razpiše ga DZ na pobudo vsakega poslanca
- predhodni referendum: izvede se preden DZ odloči o posameznem vprašanju
- pravna moč referenduma: DZ ni pravno vezan na izid referenduma
-